

Jaarverslag 2025

In 2025 bezochten 24.629 bezoekers de Menkemaborg, de tuinen en de singels. Daarmee steeg het bezoekersaantal met 3,5 procent ten opzichte van 2024. Op de drie beleidspijlers zichtbaarheid, actualiteit en verbinding werd ook dit jaar onverminderd ingezet. Opnieuw ontving de Menkemaborg twee Michelinsterren van de toeristische Michelinreisgids. Daarmee zijn wij de enige bestemming in de provincie Groningen met dit keurmerk met twee sterren, wij zijn een omweg waard. Van het Cultuurfonds ontving de organisatie een Conservatorenstipendium ter waarde van 25.000 euro, waardoor er extra mankracht kon worden ingezet op onder andere de ontwikkeling van de tijdelijke tentoonstelling over koninklijk bezoek in 2026. De jaarrekening 2025 werd afgesloten met een positief resultaat.

Programmering

Vaste presentatie en tentoonstellingen

In de Menkemaborg wordt een beeld gegeven van het leven en wonen op een Groninger borg in de 18^e eeuw. Stichting Museum Menkemaborg is namens de eigenaar het Groninger Museum verantwoordelijk voor beheer van het museum en 8 hectare landgoed met de historische tuinen. De Menkemaborg is aangesloten bij Topkastelen, een samenwerkingsverband van de zestien meest bekende kasteelmusea in Nederland en België. Verder wordt er intensief samengewerkt met de vijf andere Groninger Waddenmusea. Het museum werkt aan de toekomst onder andere door de ontwikkeling van een nieuwe expositieruimte en museumwinkel bij Huize Tocama.

De kern en de kracht van de Menkemaborg is de combinatie van het volledig ingerichte huis met bijbehorende gebouwen en historische tuinen. Samen geven ze een beeld van de bewoning van een Groninger borg in de achttiende eeuw. Het geheel van het authentieke interieur, de bijzondere collectie, de monumentale gebouwen en het historisch groen heeft zogenoemde “ensemblewaarde”.

Van 1 maart tot en met 31 december was de tentoonstelling *Borgbaasjes. Dieren op en rond de borg* in het huis te zien. In elke borgkamer werd dieper ingegaan op de veelvoorkomende dieren in de lucht, op het land, in en op het water en in het huis en hun functie binnen het borgleven. De bruiklenen kwamen uit de collectie van het Groninger Museum en de opgezette dieren waren in bruikleen van Klaas Nanninga van het voormalige Natuurmuseum in Groningen. Voor informatie werd veelal gebruik gemaakt van het onderzoek van historicus Martin Hillenga die een boek over de Menkemaborg en de familie Alberda heeft geschreven. Het boek werd op 31 oktober in de Jacobikerk gepresenteerd en kwam daarna in de verkoop. Het thema van de tentoonstelling en het Menkemaborgboek passen in het beleid de presentatie inclusiever en meerstemmiger te maken.

Dankzij de tentoonstelling en het onderzoek voor het boek kon de organisatie meer verdieping bieden in de 18^e eeuw, het *unique selling point* van de Menkemaborg, zowel ter plekke in de borg als online (sociale media).

Het designersduo Paul & Albert kwamen in 2024 met een voorstel voor presentatievernieuwing in de borg, waarbij meer teruggedaan wordt naar de essentie van de Menkemaborg en de bewoners de familie Alberda. In 2026 zullen de directie, junior conservator en het bestuur naar aanleiding van het gereedgekomen Menkemaborgboek de volgende stappen zetten richting planvorming presentatievernieuwing en laat zich daarbij adviseren door een expertgroep met adviseurs uit het land en uit het vakgebied.

Van 6 juni t/m 7 september vond de tweede editie van de Ostfriesland Biënnale plaats. Kunstwerken van 28 internationaal gerenommeerde of veelbelovende kunstenaars waren in het Ostfriesse landschap te zien. De Menkemaborg was de enige Groningse locatie en toonde het werk van Judith Hopf en Rob Sweere in de borgtuin.

Evenementen

Een vergroting van het publieksbereik wordt vooral gezien in een aansprekend aanbod van evenementen en activiteiten op het Menkemaborgterrein. Daar werd ook in 2025 weer vol op ingezet.

De reguliere evenementen NL-doet, kledjesmarkt op Koningsdag, de Dag van het Kasteel (op Tweede Pinksterdag), het Zonnewendeconcert en de kerstopenstelling met muziek en kaarslicht werden dit jaar met succes georganiseerd in samenwerking met de verschillende partijen Vereniging Vrienden van de Menkemaborg, restaurant 't Schathoes, hofdansvereniging Plaisir Courtois en de Jacobikerk Uithuizen.

Nieuw waren dit jaar de winterschoonmaakopenstelling in februari (240 bezoekers), de oogstdag van zaailingen met MeerBomenNu, de ambachtenmarkt georganiseerd door t Schathoes (circa 1.000 bezoekers) en in de zomer de openlucht filmvoorstellingen van Nomad Cinema in met films geselecteerd binnen het dierenthema. Ook het Jane Austen Evenement in september in samenwerking met initiator Inge Zwerver (de dichter Wadwicht), Boomker boekhandel in Haren, Boerma Antiekhoeve en 't Schathoes was een primeur. De lezing van Austenexpert Karin Quint was binnen 48 uur uitverkocht via sociale media, waarna er besloten werd een tweede lezing op dezelfde dag te organiseren. 120 bezoekers genoten van een lezing over de Britse schrijver in haar 250^e geboortjaar en een signeersessie onder het genot van Britse tea and scones. Aan lange picknicktafels ontstonden er in de septemberzon mooie kennismakingen tussen Austenliefhebbers.

Het hoogtepunt van het seizoen was de presentatie in de Uithuizense Jacobikerk van het boek *Menkemaborg. Kasteel op de klei* van historicus Martin Hillenga op 31 oktober, de geboortedag van de laatste borgheer Gerhard Alberda. Het 272 pagina's tellende publieksboek is het resultaat van drie jaren grondig onderzoek en plaatst de mens weer in de borg, en de borg in een grotere wereld. De publicatie werd aan de 250 aanwezigen gepresenteerd in een afwisselend programma met Groningse poëzie, sixties popmuziek op het Schnitgerorgel en een borgquiz.

Het laatste evenement van het jaar was een volgeboekte fotoshoot met huisdier met fotograaf Arjan Verschoor. Zestien honden en een kat werden soms met en vaker zonder baasje op de gevoelige plaat in de stijl van de Groningse dierenschilder Otto Eerelman (1839-1926) vastgelegd.

Educatie

Het project Reizend Erfgoed, dat door Erfgoed in Groningen (voorheen Erfgoedpartners) wordt gecoördineerd is dit jaar twee keer door de Menkemaborg in Uithuizermeeden georganiseerd.

Superhelden, het educatieve project voor de groepen 5 en 6 waar al enige jaren sprake van is, omdat de behoefte het projectplan en de financiële aanvragen door externen te laten uitvoeren niet realiseerbaar bleek. De borg streeft er echter naar om elke basisschoolleerling in een straal van twintig kilometer in schoolverband op de borg te ontvangen en kennis te laten maken met de collectie Groningen. Kennismaking met lokaal erfgoed helpt jongeren met identiteitsvorming, ontwikkeling van de creativiteit en kritisch denken. Bovendien bevordert borgbezoek eventueel

ambassadeurschap van de borg onder jongeren. In 2026 zullen de subsidieaanvragen verstuurd worden, zodat zo spoedig mogelijk het project uitgerold kan worden.

Gebouwen

Op het terrein van de Menkemaborg staan twaalf door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed aangemerkte monumenten. De Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (SIM) voor de jaren 2026 t/m 2031 werd in maart 2025 voor een aantal objecten ingediend bij de RCE. De aanvraag voor de borg is afgewezen omdat er onvoldoende Rijksbudget is. In 2026 wordt een hernieuwde poging gedaan. De SIM voor de overige monumenten is wel toegekend. Voor borg en schathuis wordt in 2026 opdracht gegeven voor een verduurzamingsplan en uitvoering hiervan.

Groen

Het onderhoud van de monumentale en museale borgtuinen wordt sinds 2022 door hoveniersbedrijf De Wilde Appel uitgevoerd en het terrein staat er zeer verzorgd bij.

In 2024 is het Kwaliteitsplan van de Menkemaborg ingediend bij PAWOZ (Programma Aansluiting Wind op Zee) en toegekend. Dit Kwaliteitsplan is door Bureau Noordpeil in samenwerking met de Provincie Groningen, de Gemeente Het Hogeland en het Waterschap Noorderzijlvest opgesteld om water afkomstig uit de sloten die verbonden zijn met het Meedstermaar naar de grachten van de borg te geleiden. De te lage waterstand heeft niet alleen grote gevolgen voor de monumentale bomen, maar ook voor de historische tuin en de fundamenteën en de toekomstbestendigheid van de borg en bijgebouwen. In 2025 zijn de vergunningen aangevraagd, de gemeente Het Hogeland is projectleider en zal in 2026 starten met de werkzaamheden.

Vereniging Vrienden van de Menkemaborg

Van de Stichting Vrienden van de Menkemaborg is over het jaar 2025 een financiële bijdrage ontvangen van € 12.060 op basis van € 11,67 per lid (twee-derde deel van de jaarlijkse contributie). De Vereniging heeft meer dan duizend leden. De Vrienden hebben ook financieel bijgedragen aan het Menkemaborgboek. Zoals gebruikelijk is er een jaarlijks overleg geweest tussen het bestuur van de Menkemaborg en het bestuur van de Vereniging Vrienden.

In het voorjaar is met een groep vrijwilligers in het kader van het jaarlijkse NL-doet de oprijlaan aangepakt en zijn de beelden schoongemaakt. De jaarvergaderingen werden in april en september gehouden in het Schathoes.

Samenwerkingen

Samenwerken is verbinden. Dit jaar werd met enthousiasme en plezier met talloze partijen intensief samengewerkt. Sommige allianties waren nieuw, andere zijn er al van oudsher. In 2025 is samengewerkt met onder andere de Jacobikerk, Stichting Adel in Nederland, de coöperatie Sterke

Musea, Boomker boekhandel, MeerBomenNu, de Ostfriesland Biënnale, WBOOKS en Nomad Cinema.

Sinds 2021 wordt met de Waddenmusea, zes musea in de provincie Groningen die “3.000 jaar leven aan de Waddenkust” vertellen, samen opgetrokken in de promotie. In 2025 werd wederom een winactie uitgezet onder de noemer van bezoek ze allemaal en win een midweekarrangement bij Herberg Molenrij. In januari gaf Maarten van Rossem in een uitverkochte Nieuwe Kerk in Groningen een lezing aan 500 aanwezigen op uitnodiging van de Waddenmusea. Ter bevordering van de verdieping en versteviging van de Waddenmusea wordt in 2026 een projectleider aangesteld.

Organisatie

Het bestuur en de directie zijn erg blij met de grote betrokkenheid bij de borg van zowel medewerkers als vrijwilligers. De vijf vaste medewerkers (2,7 fte) zijn in dienst van de Stichting Museum Menkemaborg en vallen onder de Museum CAO. Het totaal aan salariskosten en pensioenpremie van de directeur (0,67 fte) blijven binnen de WNT-norm. Ter bevordering van de professionalisering werden team overleggen en voortgangsgesprekken tussen directeur en medewerkers gehouden. In november werden medewerkers en vrijwilligers meegenomen op personeelsuitje en lunch naar de Veenborg Welgelegen en de borg Rusthoven in Wirdum. Aan het eind van het jaar werd de gebruikelijke kerstborrel georganiseerd.

Per 2023 is de administratie van de Menkemaborg ondergebracht bij accountantskantoor Trox. De jaarrekening wordt sinds hetzelfde jaar gecontroleerd accountantskantoor D&U Accountants.

De Menkemaborg werkt aan de hand van de Cultural Governance Code, de Fair Practice Code en de Code Inclusie en Diversiteit. Onderdeel van deze codes is ook het uitvoeren van een risico-inventarisatie. Sinds 2022 heeft het dagelijks bestuur samen met de directie hieraan invulling gegeven. Jaarlijks wordt de lijst met risico's en beheermaatregelen met het bestuur besproken en geactualiseerd.

In 2024 heeft het bestuur een scan uitgevoerd op de Cultural Governance Code. Deze scan is aangeboden door de provincie Groningen. Over het algemeen wordt al goed gewerkt conform deze code. Enkele verbeterpunten worden in de komende jaren doorgevoerd.

Het dagelijks bestuur vergaderde in 2025 vier maal ter voorbereiding op de algemene bestuursvergaderingen die eveneens vier maal werden gehouden. Het bestuur had de volgende samenstelling en (neven)functies:

K. Ensing, voorzitter, januari t/m juni 2025
Vacature voorzitter, juli t/m december 2025

H.G.A. Sienot, secretaris, maart 2019 t/m december 2025
Voorzitter Stichting Bevordering Welzijn Uithuizen
Secretaris Stichting Tocamaheerd

L.M.A. Stumpel, secretaris, december 2025

P. van Dijk, penningmeester, sinds juli 2022

M. Steensma, namens het Groninger Museum, sinds januari 2021
Hoofd Collecties Groninger Museum

E. Knol, namens het Groninger Museum, sinds september 2020
Voorzitter Vereniging voor Terpenonderzoek

Voorzitter Stichting Verdrongen Geschiedenis
Voorzitter Stichting Erfgoed Noord Groningen
Bestuurslid Stichting Erfgoedpartners Groningen namens Groninger Museum
Bestuurslid Stichting *Het verleden van Groningen*
Redactielid 'De Kaap', periodiek van de Stichting Vrienden van Rottumeroog en Rottumerplaat
Adviseur collectiemedewerker Verhildersum

M. Spiljart, sinds december 2021
Bestuurslid Stichting Arboretum Notoarestoen Eenrum

J.H. Eppinga, sinds maart 2022
Projectleider Erfgoed Stichting Het Groninger Landschap
Lid erfgoedcommissie It Fryske Gea

K. van der Molen, sinds december 2025

Bezoekersaantallen

De Menkemaborg was vanaf 1 maart gedurende tien maanden, zes dagen per week geopend. De vrijmarkt met Koningsdag (ca. 850), de traditionele Dag van het Kasteel (505) op Tweede Pinksterdag, en de Kerstdagen (500) brachten veel bezoekers op het terrein. De aanwezigheid op de boekpresentatie in de Jacobikerk (250 bezoekers) en de Tocht om de Noord-wandelaars (circa 2.400) die over de singels liepen zijn niet meegenomen in de bezoekcijfers. Het jaartotaal van 24.629 toonde een stijging in het aantal bezoekers ten opzichte van 2024, maar bleef onder het bezoekerstotaal van 28.258 in 2023 dat vanwege Kerstival met 4.500 een succesvol jaar was.

Gedurende het jaar waren er een aantal belangrijke ontvangsten: de Instameet van Visit Groningen, De Groote Sociëteit, de Caius-cirkel van Vereniging Rembrandt, het team van de Zilverkamer Appingedam en deelnemers aan het jeugdspel *Hunted*.

Publiciteit

Een van de publicitaire hoogtepunten van 2025 was het item over de Menkemaborg met architectuurhistoricus Valentijn Carbo in het NPO-programma *Binnenstebuiten* in mei (gemiddeld 500.000 kijkers). De directeur was in februari tafeldame bij RTV-Noord vanwege de voorgenomen winterschoonmaakopenstelling. Daarnaast waren het Jane Austen Evenement met een weekenditem met Inge Zwerver en de weekendspread rondom de voltooiing van het Menkemaborgboek in het Dagblad van het Noorden waardevol. Het boek werd in 2025 drie keer positief gerecenseerd, waaronder in *Blad* en *Stad & Lande*. Ook konden wij zoals altijd veelvuldig rekenen op genereuze aandacht van de lokale media als de Ommelander Courant en RTV Noord.

Sociale media

Op sociale media zijn sinds 2021 onder de nieuwe directie verschillende campagnes gevoerd om bezoekers tot het 'liken', volgen en het delen van een bericht en uiteindelijk tot een bezoek aan de borg te verleiden. Met name ook in de wintermaanden waarin de borg voor schoonmaak gesloten is, wordt ingezet op zichtbaarheid via sociale mediakanalen. Naast het uitlichten van collectiestukken, archiefstukken en objecten in de dierententoonstelling waren er ook andere campagnes om volgers te prikkelen.

Vanaf begin maart werd de bloei van de magnoliaboorn, een van de hoogtepunten van het jaar, gemonitord. Dezelfde formule werd toegepast op de bloei van de rozen in de periode eind juni en begin juli. Daarnaast waren de berichtgeving rondom *Binnenstebuiten*, het Menkemaborgboek en het Jane Austen Evenement populair. Alle sociale mediakanalen (Instagram, X, Facebook en LinkedIn) lieten het afgelopen jaar een kleine groei zien.

Financiën

Door onder andere een structurele verhoging van de exploitatiebijdrage van de gemeente Het Hogeland en door meevallende energiekosten door lager verbruik is de jaarrekening 2025 afgesloten met een voordelig resultaat van € 53.500. Van dit resultaat wordt € 20.800 conform de begroting toegevoegd aan de bestemmingsreserve groot onderhoud gebouwen. In vergelijking met de begroting 2025 bedraagt het resultaat bij de jaarrekening € 32.700. Dit resultaat wordt toegevoegd aan enkele bestemmingsfondsen (€ 18.000), aan bestemmingsreserves (€ 8.300) en aan de algemene reserve (€ 6.400).

Onderstaand is de Balans per 31 december 2025 en een samenvatting van de Staat van Baten en Lasten opgenomen. Ter toelichting hierop het volgende.

De **baten** bedragen in totaal € 503.000 en zijn plm. € 6.800 hoger dan begroot. De grootste afwijkingen zijn:

- Verhoging exploitatiebijdrage van de gemeente € 14.200
- De begrote opbrengst verkopen van het boek (€ 12.600) is in 2024 al grotendeels verantwoord als projectopbrengst
- Bijdrage van het Ondernemersfonds voor de boekpresentatie (€ 4.400)
- Bijdrage van het Conservatorenstipendium voor aanstelling junior conservator (€ 6.400)

Van de Vrienden van de Menkemaborg is € 750 ontvangen voor de publicatie (boek) en van de Stichting Groninger Historische Publicaties is € 1.000 ontvangen.

De **lasten** zijn € 46.000 lager dan begroot en komen uit op € 462.000. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- Begrote dotatie aan bestemmingsreserve groot onderhoud (€ 20.800) wordt bij de resultaatbestemming verwerkt
- De personeelskosten zijn € 12.700 hoger dan begroot door o.a. de tijdelijke aanstelling van een junior conservator
- De exploitatie van de gebouwen is € 18.000 lager uitgevallen door lagere energiekosten en minder (gepland) onderhoud aan de gebouwen
- De exploitatie van de tuin is € 6.700 lager uitgevallen dan begroot
- Lagere overige kosten € 13.600 zoals voor projecten en wervingskosten

1 JAARREKENING 2025		Stichting Museum Menkemaborg			
1.1 Balans per 31 december na saldobestemming					
		31 december 2025		31 december 2024	
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa					
Collectie		1		1	
Gebouwen		16.933		16.774	
Inventaris		3.756		5.487	
			20.690		22.262
Vlottende activa					
Winkelvoorraad		2.000		1.683	
Debiteuren		1.527		0	
Overige vorderingen		72.428		73.411	
Overlopende activa		5.678		5.550	
			81.633		80.644
Liquide middelen			479.666		490.721
			581.989		593.627
PASSIVA					
Reserves en fondsen					
Algemene reserve		25.620		19.138	
Continuïteitsreserve		188.511		179.535	
Bestemmingsreserves		129.772		94.151	
Bestemmingsfondsen		96.281		94.227	
			440.184		387.051
Langlopende schulden					
Waarborgsommen			3.500		3.500
Vlottende passiva					
Crediteuren		14.283		2.456	
Belastingen		15.708		12.147	
Schulden korte termijn		32.318		182.004	
Overlopende passiva		75.996		6.469	
			138.305		203.076
			581.989		593.627

1.2 Staat van baten en lasten				
	Exploitatie 2025	Begroting 2025	Exploitatie 2024	
BATEN				
Baten van particulieren	190	0	40	
Baten van bedrijfsleven	0	0	250	
Baten als tegenprestatie	152.544	167.300	153.803	
Baten van subsidies van overheden				
- exploitatiebijdragen	311.078	293.000	283.828	
- projectbijdragen en SIM	28.829	33.800	83.299	
Baten van andere fondsenwervende instellingen				
- algemene bijdragen	0	1.000	0	
- projectbijdragen	11.290	2.000	73.395	
Overige inkomsten	0	0	0	
	503.931	497.100	594.615	
LASTEN				
Besteed aan doelstellingen				
A. Exploitatie gebouwen				
- Onderhoudskosten	15.895	39.100	31.410	
- Huisvestingskosten	31.833	46.500	36.595	
- Afschrijvingen	3.359	4.200	2.322	
- Personeelskosten	29.614	29.200	26.885	
	80.701	119.000	97.212	
B. Exploitatie historisch groen				
- Onderhoudskosten	118.327	125.000	116.476	
- Personeelskosten	15.291	15.050	13.820	
	133.618	140.050	130.296	
C. Museale functie				
- Algemene museale kosten	23.971	18.050	16.071	
- PR	4.853	6.900	3.707	
- Afschrijvingen	0	3.500	0	
- Personeelskosten	107.800	100.900	95.483	
	136.624	129.350	115.261	
D. Projecten				
- Uitvoeringskosten	4.820	10.000	123.192	
- Personeelskosten	22.936	22.600	20.729	
	27.756	32.600	143.921	
Wervingskosten				
- Wervingskosten	0	5.000	0	
- Personeelskosten	6.097	4.000	5.465	
	6.097	9.000	5.465	
Beheer en administratie				
- Organisatiekosten	10.056	11.000	8.253	
- Administratiekosten	10.541	13.000	11.513	
- Afschrijvingen	1.335	1.350	1.731	
- Personeelskosten	55.174	52.500	52.162	
	77.106	77.850	73.659	
	461.902	507.850	565.814	
Saldo voor financiële baten en lasten	42.029	-10.750	28.801	
Saldo financiële baten en lasten	-11.498	-7.500	-12.111	
Saldo van baten en lasten voor projectresultaat	53.527	-3.250	40.912	
Projectresultaat	-4.820	-2.600	-1.903	
Saldo van baten en lasten zonder projecten	48.707	-5.850	39.009	